

Sanja ZUBČIĆ

Transliteracija 3. lista i *recto* stranice 5. lista Statuta bratovštine Majke Božje Goričke s početka 15. stoljeća¹

Prof. dr. sc. Sanja ZUBČIĆ
Odsjek za kroatistiku
Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci
Sveučilišna avenija 4
HR – 51 000 Rijeka
szubcic@ffri.hr

UDK 003.349.1.034:003.344

Građa

U radu se donose transkripcija i transliteracija novoidentificiranoga 3. lista i fotografije recto stranice 5. lista Statuta bratovštine Majke Božje Goričke s početka 15. stoljeća te se, s obzirom na sadržaj, utvrđuje njihov smještaj u potpuno dekonstruiranu izvornom rukopisu.

Ključne riječi: Statut bratovštine Majke Božje Goričke, 3. list, 5r list, transliteracija, transkripcija.

Statut bratovštine Majke Božje Goričke nastao početkom 15. stoljeća jedan je od najstarijih bratovštinskih statuta pisanih hrvatskim jezikom. Prema Vjekoslavu Štefaniću,² rukopis je našao pop Anton Žic u Dragi Bašćanskoj i dao ga Vinku Premudi koji je pak pet listova toga rukopisa proslijedio Ivanu Milčetiću, a on je o njemu 1892. godine objavio ključnu studiju zaključivši, među inim, da manjkaju prva dva lista.³ Nakon toga rukopisu se gubi trag i potpuno je dekonstruiran. Godine 2002. Darko

---

1 Ovaj je prilog izrađen u sklopu znanstvene potpore *Liber Fluminensis* (uniri-human-18-87 1222) Sveučilišta u Rijeci.

2 ŠTEFANIĆ 1960, 66.

3 MILČETIĆ 1892, 138-151.

Žubrinić otkrio je dva lista u zbirci Martina Schøyena u Oslu,⁴ a 2019. godine kao dio toga rukopisa identificirao je jedan rukopisni glagoljski list.⁵ Novoidentificirani list vlasništvo je Dalibora Salopeka, a kao i listovi 4. i 6. bio je u vlasništvu Predraga Milovanovića. Fotografija *verso* stranice toga lista objavljena je u Milčetićevoj raspravi iz 1892. godine. 10. srpnja 2019. M. Schøyen ponudio je aukcijskoj kući Christie's svoju zbirku antikviteta i rukopisa, a među njima i dva lista Statuta koji su prodani nepoznatom kupcu postigavši na aukciji cijenu od 12.500 britanskih funti.

Nakon provedene transliteracije⁶ toga novoidentificirana lista utvrđeno je da je riječ o 3. listu integralnog rukopisa. List sadrži cjelovit tekst 10., 11. i 12. te početak 13. kapitula. Na početku 3. lista je koherentan tekst koji govori o načinu rješavanja razmirica među braćom te o načinima njihova penaliziranja pa je moguće da je riječ o cjelovitu 9. kapitulju. To može biti i zbog opsega jer je na prva dva, danas izgubljena lista, moralo biti osam ili devet kapitula, što svjedoči o njihovoj kratkoći. Zbog ta dva argumenta skloni smo tezi da je na 3. listu i cjelovit 9. kapitul.

Od cjelovita rukopisa *Statuta bratovštine Majke Božje Goričke*, osim triju spominjanih listova (3., 4. i 6.), dostupna je još samo fotografija stranice lista koju je 2012. D. Žubriniću dao Ivo Dubravčić, a koja je također, prema njegovu iskazu, u vlasništvu P. Milovanovića.⁷ Ta stranica sadrži kapitule 18. i 19., što znači da je ona bila recto stranica 5. lista integralnog rukopisa. Stranica je objavljena na mrežnoj stranici (<http://www.croatianhistory.net/etf/norway.html>), ali vjerojatno zbog zaštite vlasništva, umetnut je digitalni vodeni žig u obliku triju strelica. To znatno otežava čitanje teksta pa su pokriveni dijelovi teksta preuzeti iz Milčetićeve čitanja.⁸

.....
4 ŽUBRINIĆ 2002.

5 Postojeće listove tog rukopisa on nazivlje *Batomaljskim glagoljčkim listovima* (ŽUBRINIĆ 2002).

6 Prvu je cjelovitu transliteraciju dostupnih mu pet listova (3. – 7.) ponudio I. Milčetić (1892) na školskoj ćirilici, a istim se predloškom služio i E. Hercigonja (2009, 83-85) u pregledu sadržaja kapitula u kojem su doneseni i neki transliterirani dijelovi Statuta. S. Zubčić (2018) objavila je transliteraciju i transkripciju folija 4. i 6. te 3v stranice iz Milčetićeve rada.

7 ŽUBRINIĆ 2002.

8 MILČETIĆ 1892, 145-151.

List D. Salopeka i *recto* stranica 5. lista nedvojbeno su dio Statuta bratovštine Majke Božje Goričke,⁹ a to je, osim po sadržaju, razvidno i prema grafijskim značajkama pisma, zajedničkim elementima iluminacija, kodikološkim značajkama rukopisa te po nizu grafetičkih i grafolingvističkih značajki poput ligatura, tipova skraćenica i slično.

Na temelju toga svega moguće je prikazati razvoj strukture danas dekonstruirana rukopisa i vlasništvo listova:

IZVORNIK	1	2	3	4	5	6	7	?
V. PREMUDA; I. MILČETIĆ								
SUVREMENO STANJE	recto	Lokacija	Sadržaj	9., 10. i 11. kapitula	kraj 13., 14. i početak 15. kapitula	kraj 17., 18. i početak 19. kapitula	Glavna 20. kap. i 21. kapitula	
				VI. D. Salopeka	nepoznati vlasnik	VI. P. Milovanović?	nepoznati vlasnik	
	verso	Lokaci	Sadržaj	12. kap i početak 13. kapitula	kraj 15., 16. i početak 17. kapitula		kraj 21. kap., 22. kap. i početak potpisa bratima	
				VI. D. Salopeka (Milčetić 1892)	nepoznati vlasnik		nepoznati vlasnik	

9 O samom rukopisu, dosadašnjoj istražnosti i o jeziku vidjeti više u: ZUBČIĆ 2018, 413-443.

Transliteracija teksta¹⁰3a (*recto*)

1. hočemo ako ki bratъ
2. bratu rečetъ v-
3. ačinu za bračî-
4. nsko delo ne mozi-
5. te se pozvati liš-
6. e takmo pred kaš'tal-
7. di . a kaštaldi s opa-
8. tomъ na kupъ suditi . i
9. miriti . imutъ i ako bi
10. se mira odvrgli pena b-
11. udi bračîni od ke pene
12. hočemo . da e e polъ pros'-
13. to po zakonu opčîn'no-
14. mъ . i ki bi proti tomu po-
15. šalъ odvrzi se z' bračî-
16. ine . © kaštaldi kako
17. se imaû lûbiti . ï (= 10). k(a)p(i)t(ulъ) .
18. naredismo bud-
19. uči kupno br(a)ti-
20. ê . da orъtъ ili
21. drugi starihъ ka-
22. štaldi . da rekuť
23. pod rotu ku s-
24. u dl'žni b'rat-
25. iê . da lûbetъ od' nov-
26. a kaštal'di . ne pore-

10 U transliteraciji je zadržan raspored teksta po recima kakav je u izvorniku, a listovi se numeriraju prema pretpostavljenoj poziciji u integralnom rukopisu. Oznake *a* i *b* odnose se na stupce na *recto*, a *c* i *d* na stupce na *verso* stranicama. Tekst je pisan po načelu *in continuo*, a u transliteraciji su riječi odvojene. Riječi koje su rastavljene na kraju retka imaju crticu. Po pravilima struke nisu unošeni interpunkcijski znaci niti velika slova. Glagoljsko slovo **h** transliterirano je kao *ê*, slovo **u** kao *ĉ*, **u** kao *û*, **u** kao *ĵ*, štapić kao *ь*, apostrof kao *'*. Prenesena je i boja tinte zapisa. Sve su skraćenice razvezane u okruglim zagradama. U okruglim su zagradama prikazani i naknadno upisani grafemi (npr. *naree(n)ê* 3b, 15; (*v*)žgu 5a, 19). U primjerima u kojima se razrješavaju riječi s mogućim dvojnim ostvarajima jata priklonila sam se čakavskom ikavsko-ekavskom odrazu jer je on najvećma potvrđen (primjerice, skraćenice *dvi* 3c, 15 i *crstvueť* 3d, 13 razriješene su kao *d(e)vi* i *c(esa)rstvueť*).

3b (*recto*)

1. (...) vidi dobr⁻¹¹
2. a razuma . i dobra g'la-
3. sa . i dobre duše . i dob're
4. s'misli . da bl(a)go b'rat-
5. insko po dob'rihъ prebiva
6. i prebivano da hranit
7. se . da is(u)h(rst)ъ s(i)nъ n(a)še ot'v-
8. etnice . dostoino . pohv(a)-
9. lit' se . i materi nego-
10. vi čislo s'lužabni-
11. komъ da rastetъ . ©
12. kako kaštaldi sve-
13. čati se imutъ . aī (=11) .¹²
14. kaštaldi d'lžni .
15. budite v'sa n-
16. aree(n)ê¹³ sъ sveto-
17. mъ opatovimъ is'-
18. vršiti . ako li bi veli-
19. ka stvarъ . a op(a)tъ ča b(og)ъ .
20. obъri ne bi pristalъ . k' d(obr)⁻¹⁴
21. oti tada kaštaldi
22. sъ svetomъ stariihъ i b-
23. olihъ boečih se b(og)a nare-
24. de . i s'vrše : © kakovi
25. imu biti kaštaldi .
26. i ku mazdu priēti . imu

11 Na početku ovoga reda I. Milčetić (1892, 145) čita i se.

12 Naknadno je sitnim slovima upisana skraćenica *kl* za *kapitulъ*.

13 Grafem *n* naknadno je upisan iznad riječi *nareeê*

14 Iz faksimila se čini kao da je pisar upisao samo *d*, a da je druga ruka na toj bazi stvorila ligaturu *do* i dodala *br*.

3c (*verso*)

1. b(la)ž(e)ni¹⁵ ap(osto)lь
2. p(a)v(a)lь govo-
3. ri . edinь ka-
4. ždo vlač-
5. u mazdu pr(i)-
6. met¹⁶ . po svoemь us'-
7. ilii . i va apokalep-
8. sii . gl(agol)etь . dela ihь.
9. nasleduduūt'¹⁷ e . i za-
10. to zameretь kašta-
11. ldi ki v rukaхь imut'
12. blago dušev'no ko
13. pred' b(o)žimь velič-
14. astvomь . i na čas'tь
15. negovi materi d(e)vi
16. m(a)rii dana sutь za-
17. čь ako brezduševno
18. opravlenie ili prot-
19. u više pisanihь ka-
20. pituli čto lûbo
21. protivili budu m-
22. imo b(o)ži sudь . i naše
23. umačen'e s prav'du u-
24. iti ne možetь . vidi-
25. vši da nimь daemo
26. više ča ot blaga .

15 U gornji lijevi rub stranice netko je naknadno upisao glagoljskim grafemima *kp . bī* (= 13), tj. naznačio je da je riječ o 13. kapitulu, što je važno jer nisu svi kapituli bili numerirani.

16 I. Milčetić piše *pr(i)metь*.

17 Pisar je omaškom udvojio slog *du*.

3d (*verso*)

1. priêti imutъ . deset-
2. o od vina . tьkmo za tru-
3. dь i opr(a)vlen'e bračin'sko
4. i polovicu kožь od ž-
5. ivinъ ke se budu d'rit-
6. i za potrebu bratie . I z-
7. ato tako stvorimo i
8. delamo da po zem(a)l's-
9. ko opravlenie pridobit-
10. i možemo n(e)b(e)skie rado-
11. sti v koi onъ nasъ pov-
12. edetъ ki v trois't'vi svr-
13. šeno živêтъ . i c(esa)rstv-
14. uetъ b(og)ь vь vêki vêkomъ
15. am(e)n(ь) . © **ot računa ka-**
16. **ko kaštaldi imu d-**
17. **bud- ¶ ati . (v)j¹⁸ (= 13)**
18. uči bratiê
19. na kupъ s'tvo-
20. retъ računъ
21. ot vsega ča su
22. priêli . i strati-
23. li . i vsagda .
24. brez' protivu d'-
25. lžni budite .
26. na računъ ča b(og)ь da d-

.....
 18 Broj kapitula, primarno pisan crvenilom, naknadno je ispravljen crnom tintom. Pritom je siguran samo drugi grafem ĭ, a prvi grafem ne može biti ništa drugo dole v, s obzirom na slijed teksta.

5a (*recto*)

1. imiteri . bračinskimъ
2. dlžni budete pomo-
3. či živa . i mrtva prne-
4. sti . vsagda kašt-
5. aldi svetъ imiûči
6. kako se zgora udrži
7. © o pogreben'ê bratje ži¹⁹ (= 18)
8. narêeno e(stъ) . da
9. bratiê . imaû
10. pogres'ti mrt-
11. vago brata uboga
12. i da vsaki brat'
13. so(ldъ) . ima dati . za
14. mese imu sebi reči . ĵ (= 30).
15. i ako bi ča mankalo bra-
16. čina ima dodati a k-
17. andaloti na vsakom'
18. pogreben'i brat'skomъ
19. (v)žgu²⁰ se po zakonъ brač-
20. ine s(ve)toga d(u)ha z bŕške
21. i ki ne bi prišalъ od bra-
22. tie zvani po kašta-
23. ldihъ ostaû v peni .
24. ĩ (= 10) . so(ldi) op'če munide . i op-
25. će da v'saki bratъ d'-
26. lžanъ budi . govoriti

.....
 19 Uz inicijalno *n* na početku 8. reda naknadno je dopisano *ži* (= 18). Na kraju 7. reda stoje slova *k* i *ĩ* pa je moguće da je pisar pogrešno upisao broj kapitula, kao što misli I. Milčetić (1892, 147). Međutim, višekratno je netko uz naslove i brojeve kapitula dodavao katicu za riječ *kapitulъ* pa je možda povezano s time. Protuargument je da je ta katica *ktp* ili *kl* (3b).

20 Naknadno je napisano *v* na početku reda.

5b (*recto*)

1. očēn(a)ši . l (= 50) . i tolíkoe z'-
2. dravihъ m(a)rii i prvi pe-
3. takъ postiti . za d(u)šu
4. brata umr'všēga . i a-
5. ko bi ki d'lžanъ za se
6. onъ d(a)nъ postiti . a ta-
7. da pos'ti v sobotu
8. ili . ini d(a)nъ li da bud-
9. e pos'tъ . © **ot nasle-**
10. **dovaniê bratie i-**
11. **li s(i)nъ za otca . zī (= 19) . k(a)p(i)t(ulъ) .**
12. **v**sakomu .
13. sinu pod-
14. obaetъ
15. s'ta-
16. ze otčine
17. sliditi .
18. i večъ kada .
19. na častъ b(og)u . i
20. s(ve)tihъ nega p-
21. utъ dobra či-
22. nen'ê skazuûтъ
23. i kako nihъ umrv-
24. šiъ oni rodiše
25. tьko od n(a)sъ sa-
26. mehъ . i od ditce

Transkripcija²¹

3. list

Hoćemo, ako ki brat bratu rečet vašćinu za braščinsko delo, ne mozite se pozvati liše takmo pred kaštaldi, a kaštaldi s opatom na kup suditi i miriti imut. I ako bi se mira odvrgli, pena budi braščini, od ke pene hoćemo da je je pol prosto po zakonu općinnom. I ki bi proti tomu pošal, odvrsi se z braščine.

Kaštaldi kako se imaju ljubiti (10. kapitul). Naredismo, budući kupno bratija, da opat ili drugi starih kaštaldi da rekut pod rotu, ku su dlžni bratija, da ljubet od nova kaštaldi, ne pore (...) vidi dobra razuma, i dobra glasa, i dobre duše, i dobre smisli, da blago bratinsko po dobrih prebiva i prebivano da hranit se, da Isuhrst, sin naše otvetnice, dostojno pohvalit se i materi njegovi čislo služabnikom da raset.

Kako kaštaldi svećati se imut (11. kapitul). Kaštaldi, dlžni budite vsa narejenja s svetom opatovim isvršiti! Ako li bi velika stvar, a opatъ, ča Bog obri, ne bi pristal k dobroti, tada kaštaldi s svetom starijih i boljih, boječih se Boga narede i svršše.

21 Prema definiciji J. Vončine (1999, 39), transkripcija je „postupak pri kojem težimo odrediti pravi izgovor pojedinog teksta prema fonološkome stanju što je vrijedilo za sredinu u kojoj je tekst nastao” i za vrijeme u kojem je tekst nastao. Budući da je vrlo teško odrediti to fonološko stanje, sam je postupak transkripcije uvelike arbitraran i ovisan o osobi koja transkribira te može poslužiti samo kao stav te osobe, a nikako kao potvrda toga fonološkoga stanja na temelju koje se mogu izvoditi dalekosežni zaključci o povijesnoj gramatici.

Cilj transkripcije ovoga teksta jest učiniti ga pristupačnijim suvremenim čitateljima, a napravljena je prema transliteraciji koja se donosi u prilogu ovoga rada. Pritom su primijenjeni sljedeći postupci: *č* je transkribiran kao *šč* ili *ć*, *u* kao *ju*, *j* kao *j*. Budući da su primjeri s reflektiranim jatom sustavno reflektirani prema pravilu Jakubinskoga i Meyera, prema istom su pravilu transkribirani i primjeri zapisani grafemom *ê* na mjestu etimološkoga jata (npr. *nareĕno* > *narejeno* 5a, 8). Kada taj grafem dolazi iza vokala, uključujući i znak za poluglas (*činen'ê* > *činjen'ja* 5b, 21; *pogreben'ê* > *pogreben'ja* 5r, 7) i u primjeru *naree(n)ê* > *narejenja* 3b, 41, transkribira se kao *ja*. Najsloženija je transkripcija grafema *ь* i apostrofa: a) kada označavaju slabi poluglas, izostavljeni su; b) na mjestima na kojima stoji *ь* na mjestu etimološkoga *a* (*opъtъ* 3a, 20; *brъtie* 5a, 7; *bъške* 5a, 20; 25; *tko* 5b, 25) transkribira se kao *a*. Između dvaju vokala, uključujući u njih i znakove za poluglas (*umačen'e* < *umašćen'je* c, 23; *pogreben'i* > *pogreben'ji*; 5a, 18), umeće se intervokalno *j* (*apokalepsii* > *apokalepsiji* 3c, 7). U obliku G mn. ž. r. osobnoga imena *marii* 5b, 2 dočeto se i transkribira kao *j* jer tako glasi oblik toga imena s nultim morfemom (*Marij*). Grafem *i* bilježi se kao *j* u onim slučajevima gdje je danas slijed *oj* (npr. *dostoino* > *dostojno* 3b, 34; *trois'vi* > *Trojstvi* 3d, 12) i u zamjenici (*koi* > *koj* 3d, 11). Obavezno se bilježi protetsko *j* (npr. nenaglašeni nesvršeni oblik prezenta 3. l. jd. (e) i A jd. zamjenice za 3. l. jd. ž. r. (e) 3a, 12 > *je*), a *n* se transkribira kao *nj* u onim primjerima u kojima se i danas potvrđuju (*negovi* > *njegovi* 3b, 35; 3c, 15; *činen'ê* > *činjen'ja* 5b, 21). Na tekst su primijenjena pravopisna pravila o interpunkcijskim znakovima i o pisanju velikoga slova. Glagoljska slova u brojnoj službi su transnumerirana.

Kakovi imu biti kaštaldi i ku mazdu prijati imu. Blaženi apostol Paval govori: „Jedin každo vlašću mazdu primet po svojem usiliji”. I va apokalepsiji glagolet: „Dela ih nasledujut je!” I zato zameret kaštaldi ki v rukah imut blago duševno ko pred Božijim veličastvom i na čast njegovi materi devi Mariji dana sut, zač ako brezduševno opravlenije ili protu više pisanih kapituli čto ljubo protivili budu, mimo Boži sud i naše umašćen’je s pravdu ujiti ne možet, vidivši da njim dajemo više ča ot blaga prijati imut: deseto od vina takmo za trud i opravlen’je brašćinsko, i polovicu kož od živin ke se budu driti za potribu bratije. I zato tako stvorimo i delamo da po zemalsko opravlenije pridobiti možemo nebeskije radosti v koj on nas povedet ki v Trojstvi svršeno živet i cesarstvujet Bog v vek i vekom. Amen!

Ot računa, kako kaštaldi imu dati (13. kapitul). Budući bratija na kup, stvoret račun ot vsega ča su prijali i stratili. I vsagda brez protivu dlžni budite na račun, ča Bog d-

***

5. list

(c)imiteri brašćinskim, dlžni budite pomoći živa i mrtva prnesti vsagda, kaštaldi svet imijući, kako se zgora udrži.

O pogreben’ja bratije (18 kapitul). Narejeno jest da bratija imaju pogresti mrtvago brata uboga, i da vsaki brat sold ima dati za mese imu sebi reći 30. I ako bi ča mankalo, brašćina ima dodati, a kandaloti na vsakom pogreben’ji bratskom žgu se po zakon brašćine svetoga Duha z Baške. I ki ne bi prišal od bratije, zvani po kaštaldih, ostaju v peni 10 soldi opće munide. I opće da vsaki brat dlžan budi govoriti Očenaši 50 i tolikoje Zdravih Marij, i prvi petak postiti za dušu brata umrvšega. I ako bi ki dlžan za se on dan postiti, a tada posti v sobotu ili ini dan, li da bude post.

Ot nasledovanija bratije ili sin za otca (19. kapitul). vsakomu sinu podobajet staze otčine sliditi, i već kada na čast Bogu i svetih njega put dobra činjen’ja skazujut, i kako njih umrvših oni rodiše, tako od nas sameh i od ditce

LITERATURA

HERCIGONJA, Eduard, *Tisućljeće hrvatskoga glagoljaštva*, Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, 2009.

MILČETIĆ, Ivan, Prilozi za literaturu hrvatskih glagoljskih spomenika: II. Zakon brašćine svetoga duha u Baški, *Starine JAZU XXV* (1892): 138-151.

ŠTEFANIĆ, Vjekoslav, *Glagoljski rukopisi otoka Krka*, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti (Djela JAZU, knj. 51), 1960.

VONČINA, Josip, *Tekstološka načela za pisanu baštinu hrvatskoga jezičnog izraza / Posebni prilog Stoljećima hrvatske književnosti*, Zagreb: Matica hrvatska („Stoljeća hrvatske književnosti“), 1999.

ZUBČIĆ, Sanja, O Statutu bratovštine Majke Božje Goričke iz 1425. godine i njegovu jeziku, u: *Od fonologije do leksikologije. Zbornik u čast Mariji Turk*, ur. Diana STOLAC, Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci, 2018., 413-443.

ŽUBRINIĆ, Darko, *Hrvatska glagoljica u Norveškoj* (2002.) – dostupno na www.croatianhistory.net/etf/norway.html (pristupljeno u svibnju 2019.)

<https://www.christies.com/lotfinder/Lot/statutes-or-rules-of-association-of-a-6217465-details.aspx> (pristupljeno 27. veljače 2020.)

Sanja ZUBČIĆ

Transliteration of Sheet 3 and the recto of Sheet 5 of the Charter of the Confraternity of St. Mary on the Hill from the beginning of 15th century

Summary

This contribution consists of a transcription and transliteration of the newly-identified Sheet 3 and a photograph of the recto of Sheet 5 of the Charter of the Confraternity of St. Mary on the Hill from 15th century and, given their content, their place in the entirely dismantled original manuscript is ascertained. The Charter of the Confraternity of St. Mary on the Hill from the beginning of 15th century is one of the oldest fraternal charters written in the Croatian language. According to V. Štefanić (1960, 66), the manuscript was found by a priest, Anton Žic, in Draga Baščanska, and he gave it to Vinko Premuda, who then turned over five sheets of the manuscript to Ivan Milčetić, who wrote the key study on them in 1892, concluding that, among others, the first two sheets were missing. Thereafter all traces of the manuscript were lost, and its sheets were entirely separated. In 2002, D. Žubrinić (2002) discovered two sheets in the M. Schøyen Collection in Oslo (which were sold in 2019 at Christie's, to the unknown buyer), and in 2019, he identified a hand-written Glagolitic sheet as a part of this manuscript (he called the existing sheets of this manuscript the Batomalj Glagolitic Sheets). The newly-identified sheet is the property of Dalibor Salopek, and like Sheets 4 and 6, it was formerly owned by Predrag Milovanović. A photograph of the verso of that sheet was published in Milčetić's study (1892).

Key words: Charter of the Confraternity of St. Mary on the Hill, Sheet 3, Sheet 5r, transliteration, transcription.